

Az eszperantó bélyegek kiadásának története, 1887-1987

Eszperantó filatélia – Ezzel a gy jt névvel jelöljük mindazon postai (bélyeg, FDC, alkalmi bélyegz) és eszperantó-mozgalmi kiadványokat (kongresszusi levélzáró, levelez lap, boríték stb.), amelyeket postai igazgatások, valamint az eszperantó világnyelv-mozgalom szervezetei adtak ki kongresszusaik, kiállításai, nemzetközi megmozdulásaik, tanfolyamaik és összejöveteleik hírveréséül és emlékére. Az eszperantó filatélia gy jtési körébe tartozó hivatalos és magánkiadványokat a gy jt k többsége az események rendje szerint – mint dokumentáló gy jteményt – dolgozza fel.

E rövid bevezet után magukról a bélyegekr l.

Az els eszperantó világkongresszus után 6 évvel 1911-ben Münchenben a bajor posta 5 pfennig "hirdet -szelvényes" bélyegsort adott ki. Ennek a bélyegsornak a bélyege a bajor uralkodót, Lipót herceget ábrázolta, míg a szelvényes részén egy "Eszperantó Vegetáriánus Vendég-l " hirdette szolgáltatásait, és mivel olvasható a szelvényen az "eszperantó", ezt tekintik az els eszperantó bélyegnek.

Valójában magán a bélyegen található eszperantó szóval rendelkező els "rendes" eszperantó bélyeget a Szovjet Posta adta ki 1925-ben 7 és 14 kopejkás címletekben. A bélyegen olvasható eszperantó szöveg: "Inventisto de Radio Popov".

A következő bélyeg a 6. SAT Kongresszus tiszteletére Leningrádban jelent meg szintén 7 és 14 kopejkás címletekben 1926-ban. Szöveg a bélyegen: "VI. Internacia Proletaria Esperanto Kongreso 1926".

Érdekesség, a bélyeg ovális mez jében morze ábécével az olvasható; "Világ Proletárjai Egyesüljetek".

1927-ben, az eszperantó 40. évfordulójára jelent meg Zamenhof arcképével bélyeg 14 kopejkás értékben. Ennek a bélyegnek hat variációja ismeretes: vízjeles és vízjel nélküli, vágottan ugyanígy, majd kétszer fogazott eltéréssel.

1930-ban 1 rubel érték bélyegen a Moszkvai Telefonközpont látható. (Három variáció létezik: kétszer vízjeleltéréses és egy vágott kivitel).

Ugyancsak 1930-ban jelent meg egy 3 rubeles bélyeg a Szovjetunióban. A bélyegen a Volgai Elektromos Er m vet ábrázoló kép látható (két színárnyalatban: barna és négerbarna, és egy fogazatlérés). Meg kell még jegyezni, hogy néhány bélyeget értékváltozattal újból kiadtak a Szovjetunióban. A felsorolásból kit nnik, hogy a Szovjet Posta adta ki a legtöbb eszperantó bélyeget – 13 darabot –, de ha a különleges változatokat is számoljuk, akkor ez 18 darab.

Kiadási sorrendben **Brazília** következik 8 bélyeggel. Bár itt is vannak vágott eltérések, de ezek postaforgalomban nem találhatók. 1935-ben, majd 1936-ban 200 reis érték spanyol és eszperantó nyelven adtak ki eszperantó bélyeget a 8. és 9. Rio de Janeiro-i Nemzetközi Árumintavásár propagálására két színben, kék és piros színekben. Ugyanakkor jelent meg a 9. Brazil Eszperantó Kongresszus tiszteletére 300 reis érték bélyeg, amelynek közepén zöld csillag, körülötte különböző nemzetek zászlói sorakoznak. Az eszperantó 50 éves jubileumára, 1937-ben egy 300 reis érték , földgömböt ábrázoló zöld szín bélyeget adtak ki, "Ora Jubileo de Esperanto" felirattal. Ugyanekkor a 10. Brazil Eszperantó Kongresszus tiszteletére egy 40 centavos bélyeget jelentettek meg.

Az eszperantó nyelv megalkotója, *L. L. Zamenhof* nevével és alakjával megjelent bélyegek igazi jelképévé váltak az eszperantó mozgalomnak. Érthető, hogy amikor eszperantó vonatkozású bélyeget adnak ki, azokon sokszor Zamenhof arcképét mutatják be.

A brazil posta két ízben is tisztelettel adózott Zamenhof emlékének. 1945-ben 1,20 cruzeiros értékben, majd 1960-ban, Zamenhof születésének 100. évfordulójára 6,50 cruzeiro értékű bélyeget adott ki. 1981-ben a Braziliában rendezett 66. Eszperantó Világkongresszus tiszteletére "Zöld-csillag" rajzolatú bélyeget adott ki a Brazil Posta.

A **Bolgár Posta** 6 alkalommal bocsátott ki eszperantó bélyeget 1947 és 1987 között nemzeti és világkongresszusok alkalmával, két ízben pedig jubileumi bélyeget adott ki; "felértékelt", "felülbélyegzett" bélyeget, a már megjelentekből. A kiadott bélyegek különböző névértékek voltak.

Ausztriából két bélyegkiadás ismeretes. 1949-ben 20 groschen, majd 1954-ben 1 schilling értékben.

A 38. Eszperantó Világkongresszus Zágrábban volt. A **Jugoszláv Posta** 1953-ban egy 15 és egy 300 dináros bélyeget adott ki. Mindkét bélyeg vörös felülnyomással is megjelent; "STT VUJNA" felirattal.

"70 éves az eszperantó" olvasható a 60 filléres **magyar bélyegen**. Az 1 forintos Zamenhof arcképével megjelent bélyeg az eszperantó alkotója halálának 40 éves évfordulójára emlékeztet. Mindkettőt 1957-ben bocsátotta ki a Magyar Posta. 1962-ben a Vasutas Eszperantisták 14. Nemzetközi Találkozójára 1 forintos bélyeg jelent meg. Ugyancsak a 34. Nemzetközi Vasutas Eszperantó Kongresszus tiszteletére, 1982-ben a posta 1 forintos "benyomatos" postai lapot adott ki; "34a Eszperantó Kongreso de IFEF" felirattal. A benyomatos bélyegen kék alapon földgömb, rajta fehér ábrázolással két galamb és jobb oldalán zöld csillag E-betűvel a közepén. A postai lap érdekessége, hogy a bal oldali részén egy villanymozdony látható sínpárral, és az IFEF jelvénye, alatta pedig magyarul írva: "34. Nemzetközi Vasutas Eszperantó Kongresszus Balatonfüred, 1982. május 2-8."

Lengyelországban 1959-ben jelent meg eszperantó bélyeg, 60 grosi és 1,50 zloty értékben. Az elbűn Zamenhof portré látható születésének 100. évfordulójára, Varsóban a 44. Világkongresszus alkalmával jelent meg.

Csehszlovákiában 1961-ben a bélyegvilágkiállítás emlékére 2 koronás bélyeg jelent meg, majd 1967-ben ugyancsak Prágában a bélyegvilágkiállítás tiszteletére egy nagyméretű blokkot adott ki a cseh posta 4x5 korona értékben.

1979-ben **Svájc** is feliratkozott az eszperantó bélyeget kibocsájtó országok listájára. A 64. Világkongresszus tiszteletére egy 70 centes bélyeget adott ki. Az igen mutatós bélyegen egy hőlégballon látható, középen zöld csillaggal, és "Eszperantó" felirattal.

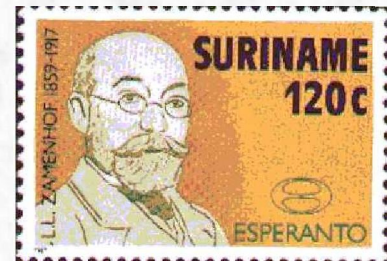
1982-ben **Belgiumban** került sor a 67. Világkongresszusra Antwerpenben. A 12 frank értékű bélyegen a bábeli torony látható, felette elsuhanó zöld csillaggal.

1983-ban **Budapest** adott helyet – immár harmadszor – a 68. Eszperantó Világkongresszusnak, melynek emlékére 2 forintos bélyeget adott ki a magyar posta, magyar és eszperantó nyelvű felirattal, kék alapon különböző rajzolatokkal. A magyar bélyegeket vágott alakban is kiadta a posta, de ezek tízszeres áron kerülnek a gyűjtők birtokába. Postai forgalomban nem találkozni velük.

Említeni kell még azokat a levelező lapokat, borítékokat, amelyeken rányomott eszperantó bélyegek találhatóak. Ilyeneket bocsájtott ki a lengyel, a magyar, a kínai és a szovjet posta.

A jubileumi évben, a 100 éves eszperantó tiszteletére, a következő országok adtak ki "Jubileumi" bélyeget, bélyegsort, levelező lapot vagy borítékot:

- 1) Szurinam, 1987. február 4-én 3 címletű bélyegsort: 60, 110 és 120 centemo értékben. A 120 centemos bélyegen Zamenhof portréja van.
- 2) Bulgária, 1987. február 12-én, 13 sztotinka értékben, Zamenhof portréval.
- 3) Kuba, 1987. március 16-án, 30 centavo értékben. Kettős Zamenhof portréval.
- 4) Német Demokratikus Köztársaság, 1987. július 7-én, 85 pfeninges, Zamenhof portrés blokk.
- 5) Lengyelország, 1987. július 25-én, 45 zlotyi értékű bélyeget, a jubileumi kongresszus tiszteletére, Zamenhof arcképevel.
- 6) Kína, 1987. július 26-án 8 centes bélyeget adott ki.
- 7) Málta, 1987. augusztus 18-án, 8 centes bélyeggel emlékezett a jubileumi évre.

Eszperantó benyomott bélyeg postai kiadványok

- 1) Szovjetunió, 1987. július, 5 kopejkás levélboríték.
- 2) Magyarország, 1987. július 14-én, 2 forintos levelező lap.
- 3) Korea, 1987. július, 60 centes, rányomott Zamenhof portréval levelező lapot adott ki.

Mindent figyelembe véve a jubileumi év végéig mintegy 80-85 eszperantó bélyegkiadással számolhatunk. A tévnyomatokat, különböző szín- és egyéb változatokat számítva ez a szám magasabb is lehet.

A bélyegkiadások területén az eszperantó nem dicsekedhet nagy példányszámmal, de ez teszi értékessé és számunkra még becsesebbé gyűjtését.

Fekete István